

Zoo was er 7,55 K. G. eetbare spiering van 50 in 1 K. G. en 125,4 K. G. oneetbare van 66 in 500 gr. of ± 16500 stuks. Haring met eenige handelswaarde (men maakt nl. van jonge haringen van ± 10 cM. sardientjes in olie) was er 1,72 K. G. met 48 stuks in 500 gr. Kleinere zonder waarde 129,2 K. G. van 95 stuks in 200 gr. of ± 61370 stuks. Nu zijn die getallen wel wat hoog, doordat tusschen die kleine vischjes vrij wat water uit de bun meegewogen werd.

Verder waren er aan garnalen, dikkoppen (*Gobius minatus*) en stekeltjes 7 K. G., 2 geepen, 2 zeedonderpadden (*Cottus scorpius*), 4 prikken (*Petromyzon fluviatilis*), 11 alen, waarvan er 2 wisten te ontsnappen, 1 scholletje en 35 botjes, te klein om te bakken.

Nu zijn er visschers die de moordkuil verboden willen zien, omdat ze bang zijn dat het water doodgevischt wordt, anderen storen zich daar niet aan, als ze maar wat verdienen. Onder de oude Volendammers zijn er, die de moordkuil niet willen gebruiken, omdat dan in een 6 à 8 jaar het schip te veel versleten is, iets waar de jongeren zich niet om bekommeren. Zoo zijn er in Volendam twee partijen en het werd ons bepaald afgeraden naar Volendam te gaan, aangezien we kans hadden een pak slaag op te loopen van de oude partij.

De moordkuil is een tijd lang verboden vischtuig geweest, maar het verbod is een paar jaar geleden opgeheven. Het gekibbel er over is trouwens al oud. Reeds in 1550 moet er op gewezen zijn, dat men met een dergelijk net visschende, de zee arm aan visch zou maken. Men kan er ook aldus over redeneeren. Als die 3412 stuks ansjovis eens niet gevangen werden, hoeveel zou er dan over een klein jaar van over zijn, misschien 12 en wat maakt dat uit. Daar staat echter tegenover, dat de 3400 andere al dien tijd aan grootere visschen tot voedsel verstrekt hebben. Maar daar staat weer tegenover, dat ze in die tijd ook weer zooveel meer dierlijk voedsel verbruikt hebben. De kwestie blijft moeilijk en lijkt me toe nog een eindje van de oplossing af te zijn.

Evenals de boeren er bepaalde datums op na houden, waar nu eenmaal niet van afgeweken mag worden, zoo hebben de visschers ze ook. Jammer maar, dat de visschen er zich niet steeds aan houden. De ansjovis moet verschijnen tusschen 28 April en 2 Mei, dan is de vangst dat jaar goed, komt ze later dan blijft ze weg, d. w. z. er komen er wel, maar niet veel. Volgens de Marker visschers zou de Zuiderzee de eenige zee zijn, waar ansjovis gevangen wordt. Ze vergeten echter in ons vaderland Bergen op Zoom. Wat ze misschien niet konden weten is, dat in de Middellansche Zee, Golf van Biskaje en op de Fransche kusten veel ansjovis

gevangen wordt en dat ze, hoewel minder algemeen, ook voorkomt in de Oostzee en aan de kusten van Noorwegen tot Bergen toe.

Op weg van Marken naar Muiden hadden we het druk. Voor de haven van Muiden moest, met het oog op het uit de Vecht instroomende zoete water, om de vijf minuten geput worden en door titratie op chloor het gehalte aan keukenzout bepaald worden. Daar er nog eenige monsters van de vorige en van dezelfde stonden waren er geen flesschen genoeg en moesten vlug de oude monsters behandeld worden, juist toen de hofmeester kwam vertellen, dat de soep stond koud te worden, (of men zich schaamde een goede eetlust te hebben, weet ik niet, maar nooit werd aan tafel gegaan voor de hofmeester er een paar maal om verzocht had).

Eykman had rusie met zijn brug van Wheatstone omdat de telephoon af en toe geen geluid meer gaf, Te Hennepe was aan het putten, ik titreerde en Boer stond met een hoogwijs gezicht te kijken of ik het wel goed deed, tot groot vermaak van Te Hennepe, die wel wist dat Boer met zijn slechte oogen heel veel moeite had om af te lezen. Binnen een half uur waren we zoover, dat we ons over de koude soep konden erbarmen, die mij er niets minder om smaakte.

Later bleek, dat de sluizen geen zoet water doorlieten door de lage waterstand van de Vecht tengevolge van den drogen zomer, zoodat onze moeite vrijwel vergeefs was geweest.

J. A. HONING.
(Wordt vervolgd).

UIT HET 3e JAARVERSLAG (1903) DER „VOGELWARTE ROSSITTEN.”

I.

In bovenbedoeld verslag (voorkomende in het „Journal für Ornithologie”, 1904, Heft 2, pag. 245 v.v.) zegt de Directeur van genoemde „Vogelwarte”, de Heer J. Thienemann, waar sprake is over den vogeltrek in het algemeen, dat het hem tot heden nog niet gelukt is uit zijn waarnemingen eenigen vasten regel af te leiden aangaande het verband tusschen den trek en de weergesteldheid. Meent men er een op het spoor te zijn, dan constateert men al spoedig zóóvele excepties, dat men zijn hypothese wederom geheel en al laat varen. Hierbij dient echter in het oog gehouden te worden — zoó zegt Thienemann — dat mij alleen de meteorologische toestanden in de onderste luchtlagen bekend worden; strikt genomen moest er een *ballon captif* ter plaatse aanwezig zijn, ten einde

ook die toestand in de hogere lagen te onderzoeken. Dan zou misschien menig duister punt opgehelderd worden. Een vast, voor alle oorden en tijdstippen geldend schema voor de verhouding tusschen trek en meteorologische verschijnselen zal, naar Thienemann's meening, nimmer kunnen ontworpen worden. Polemieken over een vraag als: „trekken de vogels *met* of *tegen* den wind?” zal nooit tot eenig positief resultaat leiden, daar beide partijen in hun recht zijn. Hoogstens kan gezegd worden: de vogels trekken niet tegen hevigen wind, tegen storm in, doch zelfs daarbij komen uitzonderingen voor.

Om zoogenaamde *kritieke* dagen, als b.v. 2 October er een was (toen in het Noorden de vogels opvallend in beroering kwamen, en een eerste begin met den aftocht naar het Zuiden werd gemaakt) juist te leeren beoordeelen, zou men ook volledig omtrent de weersgesteldheden in de Noordelijke en Noordoostelijke streken op de hoogte moeten zijn.

Over het geheel kreeg Thienemann op de Kührische Nebrung bij zoogenaamd „goed” weer — helder, warm, droog, zwakke wind (tot ongeveer 4, hoogstens 6 m. per seconde) meer van den trek te zien dan bij „slecht” weer, als het regent en stormt. Zéér zeker echter geldt voor Rossitten de regel, dat een ornitholoog er juist bij „hondweer” op uit moet, hetzij het veld of bosch in, of langs het strand, om iets bijzonders te zien of te schieten. De vogels, die men dan te zien krijgt, *trekken* natuurlijk op dat moment niet, doch zijn door het ongunstige weer tot *rust* gedwongen.

Al heel spoedig dringt zich bij een waarnemer, die langeren tijd op een plek als de Kührische Nebrung, het vogelleven observeert, de volgende vraag op: de trek is in vollen gang. Kraaien vliegen, een eindelooze keten vormend, langs de Nebrung, vergezeld van zwermen Vinken, Piepers en Leeuwerikken; Lijsters worden bij massa's gevangen, kortom, in de vogelwereld is het verhuizen druk aan den gang. Daar slaat echter plotseling het weer om: regen, storm en koude treden in, en op eens houdt alle drukte op. Het ongunstige weer houdt lang aan: geen trekvogel wordt gezien.

Hebben nu — zoo vraagt men zich onwillekeurig af — de vogels onder die omstandigheden hun reis geheel en al *gestaakt*, of wordt die bij zulk weer, *in hogere lagen voortgezet*? Voor beide opvattingen zijn motieven aanwezig. Wanneer b.v. in het voorjaar de weersgesteldheid voor den trek der Houtsnippen aanhoudend ongunstig is, krijgt men slechts enkele dier vogels te zien. Treedt nu al aan het einde van den trektijd het gunstigste weer daarvoor in, dan worden zij toch niet plotseling in grooter aantal opgemerkt: zij zijn reeds doorgetrokken. Tot een ander inzicht daarentegen komt men door waarnemingen als b.v. op 9 October werden gedaan.

Lang aanhoudende regenbuien en hevige wind hadden den trek, namelijk dien der Kraaien, tot stilstand gebracht. In den morgen nu van gemelden datum hield eindelijk de regen op, en woei er een matige N.-O. en O. wind; opeens begon de trek der Kraaien, waarbij zich talrijke zwermen Spreeuwen, Leeuwerikken en Vinken hadden gevoegd, opnieuw en wel in zulk een massa als nog nimmer te voren op de Nebrung was geobserveerd. Men kreeg den indruk, alsof de vogels hier of daar beter weer hadden afgewacht en er nu zoo spoedig mogelijk van wilden profiteeren.

Over de *wijze van vliegen gedurende den trek* zegt Thienemann, dat deze volstrekt niet door bijzondere snelheid gekenmerkt wordt, wél door continuïteit en door vastheid van richting; al wat anders zijn aandacht trekt, schijnt den trekkenden vogel geheel onverschillig te laten: lijnrecht ijlt hij voortwaarts.

II.

Daartoe aangespoord door de belangrijke verhandelingen erover van Dr. F. Helm (in het „Journal für Ornithologie”, 1903 en 1904) legt Thienemann verder in het kort zijn denkbeelden bloot over de veelbesproken vraag aangaande den *vogeltrek naar leeftijd en geslacht*.

Waar men van meer dan één kant ijverig in de weer is geweest, Gätke's hypothesen over de hoogte en snelheid van den trek, wegens de overdreven voorstellingen, die zij ongetwijfeld bevatten, grotendeels te ontzenuwen, kan Thienemann niet anders dan zich daarmede geheel vereenigen. Anders is het daarentegen z. i. met den vogeltrek naar leeftijd en geslacht gesteld. Zóó talrijk toch zijn Thienemann's waarnemingen, die Gätke's inzichten daaroentrent den volle ondersteunen, dat hij ze, althans voorloopig, voor de juiste houdt: bij het zich jaarlijks herhalende raadsel, dat men *trek* noemen, doet zich ook nog het wonderbaarlijke feit voor, dat van verschillende vogelsoorten de jonge, nauwelijks aan de ouderlijke zorg ontgroeide dieren *alleen* den tocht aanvaarden. Men onthoude er zich echter in deze, zoowel als in alle overige kwesties aangaande den vogeltrek van om eenig schema te willen opstellen. Als wij beweren: bij den Tapuit (*Saxicola oenanthe*, L.) trekken de jonge vogels, beter gezegd: de *bruine* voorwerpen — want er kunnen ook oudere wijfjes onder zijn — afzonderlijk van de *grijze*, dan beduidt dat: hier op Rossitten, op Helgoland, of op eenig ander voor den trek belangrijk punt, kan men waarnemen dat in den trektijd in de eerste plaats, of althans over het geheel genomen, *slechts bruine* Tapuiten *in groot aantal* verschijnen; elk jaar doet zich dat verschijnsel opnieuw voor, wat gereede

aanleiding tot bovenstaande bewering omtrent het afzonderlijk-trekken geeft. Zien wij nu op den een of anderen dag onder een schaar bruine Tapuiten ook eens een aantal grijze — wat hier wel eens gebeurt — of komt uit zeer verschillende streken het bericht eener dergelijke waarneming op kleine schaal tot ons, dan wordt onze eerste bewering daardoor volstrekt niet te niet gedaan, daar zulke verschijnsels slechts als exepties kunnen beschouwd worden, al komen zij ook vaak voor. Men moet hierbij in het oog houden, hoeveel toevallige omstandigheden, waaromtrent wij nog niets weten, gedurende het verloop van den trek een beduidenden invloed kunnen uitoefenen.

Eerst dan, wanneer er plaatsen bekend werden, waar bij voortdurend even regelmatige, even stipt en op even groote schaal gemengde Tapuitenscharen op den trek worden waargenomen, zou men gedwongen worden van opinie te veranderen.

A. A. VAN PELT LECHNER.

OVERZICHT

der voornaamste waarnemingen op ornithologisch gebied van 1 Mei 1904—30 April 1905.

Het is mij eene aangename taak over het thans weder verlopen tijdvak van twaalf maanden het gebruikelijk overzicht te kunnen geven. De gedane vondsten en waarnemingen zijn belangrijk. Eene geheel nieuwe soort kon in de Nederlandsche avifauna worden ingelijfd, terwijl eene tweede, insgelijks nieuwe, hoogstwaarschijnlijk is waargenomen. Geheel afdoende zekerheid bestaat daaromtrent evenwel niet, zoodat verdere, meer stellige waarneming dienaangaande zal moeten worden afgewacht. Wederom werden tal van zeldzamere soorten en kleurvarianten verzameld en ook omtrent het broeden van meer dan eene soort nieuw bewijsmateriaal bijeengebracht.

De najaarstrek was, voor zoover ik uit de mij verstrekte gegevens en uit eigen waarneming heb kunnen nagaan, in menigerlei opzicht van niet veel beteekenis. Notenkrakers bleven geheel weg, pestvogels, op eene enkele uitzondering na, insgelijks; daarentegen verschenen gaaien in geweldige menigte, en waren er, vooral langs de Hollandsche kuststreek, vele houtsnippen te vinden. Het overwinteren van eene groote menigte koperwieken zoowel bij 's Gravenhage als bij Amsterdam, werd geconstateerd.

Ten slotte kan ik tot mijn voldoening melden dat het getal der waarnemers, die mij hunne bevindingen mededeelen, steeds toenemende is.

Colacus monedula (L.) — Kauw. 8 Januari werd een geheel chocoladekleurig exemplaar geschoten bij Veenendaal (Geld.) (Nieuwenhuisen.)

Corone corone (L.) — Kraai. De Heer Dr. E. D. Cartier van Dissel te Lochem had de welwillendheid mij een zeer lichtgekleurd exemplaar aan te bieden. Deze vogel, een nog zeer jong ♀, werd 15 Juni op de Ooldensche heide onder Laren (Geld.) gevangen, alwaar het zich met zijne

normaal gekleurde nestgenooten ophield. Deze laatste, die reeds goed vliegen konden, ontsnapten.

De mij toegezonden vogel draagt nog gedeeltelijk donskleed. Kop en hals zijn bruingrijsachtig; het geheele gezicht, de neusvederen, kin en keel zwartachtig. Rug en stuit eenigzins bruinachtig wit. De nog niet uitgegroeide vleugelpennen zijn tot op het laatste derde gedeelte na wit, verder lichtbruin met witte schachten, de pennen der hand echter bijna geheel zwart. Kleine vleugeldekvederen bruin, evenals de uiteinden der overigens witte groote dekvederen. De nog korte staartvederen aan de basis wit, aan de punt bruin; schachten wit. Geheele onderzijde en de flanken wit. Snavel en pooten hoorngeel, nagels witachtig (S.).

Ampelis garrulus L. — Pestvogel. In October werd bij Nunspeet (Geld.) een exemplaar gevangen (Hens.). Dit is het eenige geval van het voorkomen der soort, 't welk ter mijner kennis kwam (S.).

Fringilla coelebs L. — Vink. In December zag ik ter gelegenheid van eene wandeling in de omstreken van 's Gravenhage een wit exemplaar tusschen een troepje van ongeveer twintig stuks (Stolk.).

Passer domesticus (L.) — Huismusch. 4 October werd in den Haarlemmermeerpolder een vrouwelijke volkomen albino geschoten, met roode oogen, witachtigen snavel en pooten. Het stuk bevindt zich in mijne verzameling. (Fischer).

Buitendien werden mij nog enkele gedeeltelijk witgekleurde huismussen opgegeven, zooals trouwens ieder jaar het geval is (S.).

Serinus serinus (L.) — Europeesche kanarie. In het begin van April 1904 kreeg ik een mannelijk exemplaar in handen, 't welk nabij Haarlem was gevangen (Steenhuizen).

Montifringilla nivalis (L.) — Sneeuwvink. 6 November in de duinen nabij Helder (N.-H.) wandelend, zag ik omstreeks 12 ure een vlucht van ongeveer 40 vogels uit het westen aankomen. Deze vogels zetten zich op den grond neder en vlogen toen weer een eind in oostelijke richting, 't geen bij tusschenpoozen herhaald werd. Niet wetende met welke vogelsoort ik te doen had, trachtte ik ze te naderen, doch zij bemerkten mij spoedig en vlogen dadelijk op. Intusschen voortwandellende zag ik er plotseling één op een duintop alleen zittend. 't Gelukte mij dezen vogel tot op een tiental schreden afstands te naderen en stil op den grond liggend, kon ik hem gedurende ongeveer een kwartier in zijne bewegingen gadeslaan. Het dier had een aschkleurigen kop en hals, een zwarte keel, een groote witte overlangsche vlek op de vleugels en een witten, in 't midden zwarten staart, waaruit ik afleid dat het een sneeuwvink geweest is (Siesling).

De beschrijving van den Heer Siesling past zeer goed op den sneeuwvink en het is volstrekt niet onmogelijk dat door hem inderdaad zulk een vogel is gezien. Volkomen zekerheid evenwel bestaat niet omdat het dier niet in handen is gekomen, en daarom acht ik de gedane waarneming op zich zelve niet voldoende om de soort in de Nederlandsche fauna op te nemen, voor welke zij nieuw zou zijn.

Het gebeurt slechts zeer zelden dat de sneeuwvink (vooral niet te verwarren met de sneeuwgorst!) die op de Alpen en de gebergten van Zuidelijk Europa thuis behoort, in noordelijker streken wordt waargenomen. Voor eenige